

KONINKLIJKE TRANS-AFRIKAANSE SPOORWEG-MAATSCHAPPIJ (COMPANHIA REAL dos CAMINHOS de FERRO ATRAVEZ d 'AFRICA)

Mocht men bij het lezen van deze maatschappijnaam visioenen krijgen van luxe spoorwegrijtuigen, waarin men zich van de Atlantische Oceaan dwars door het Afrikaanse continent kon laten vervoeren naar de Indische Oceaan, dan komt men bedrogen uit. Wel lag het beginpunt aan de Atlantische Oceaan, n.l. in de havenstad St. Paul de Loanda (nu Loeanda) in de Portugese kolonie Angola, maar de maatschappij had slechts een concessie voor een lijn naar de stad Ambaca, slechts ongeveer 223 mijl in totaal.

Voor de beleggers is de door de maatschappij uitgegeven en door de Portugese staat gegarandeerde 5 % 1e hypotheek obligatielening van 1886, groot £ stg. 1.890.000,-, een constante bron van narigheid geweest. Voor ons, verzamelaars van oude stukken, is het echter een geschiedenis om van te smullen.

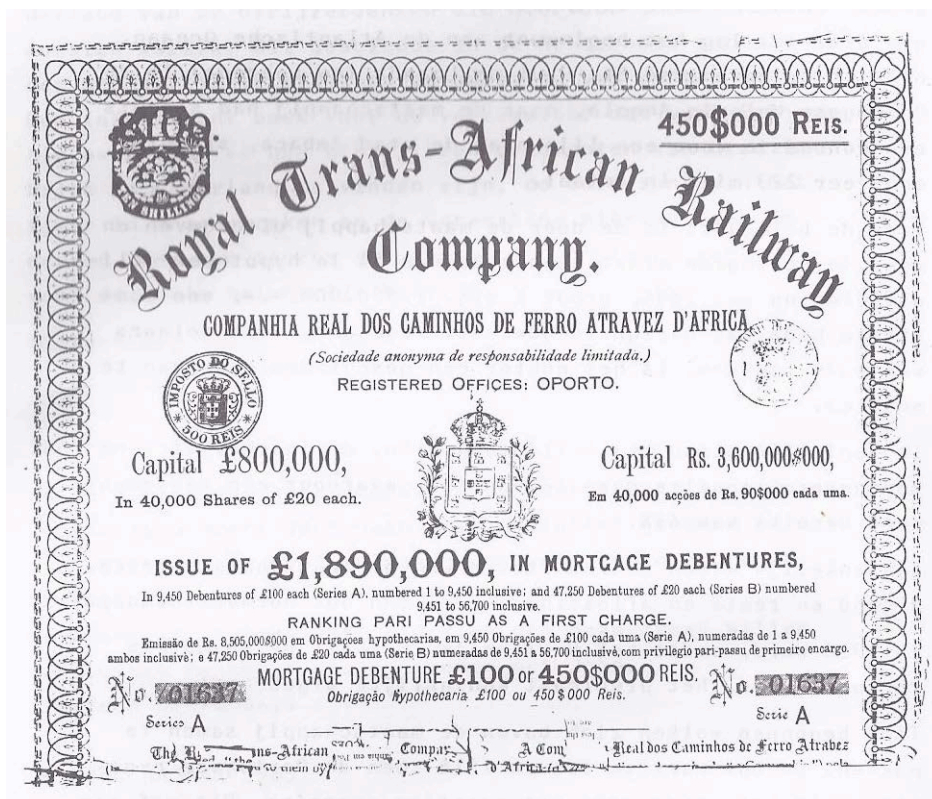
In juni 1886 stond bij Westendorp & Co. de inschrijving op genoemde obligaties open tegen 81½ %, waardoor een rendement werd bereikt van 6½ %.

Aanvankelijk waren de resultaten van de maatschappij bevredigend en rente en aflossing werden dan ook normaal betaald.

In 1910 werd, omdat het Koninkrijk Portugal de Republiek Portugal werd, het predicaat Koninklijke afgeschaft.

Toch begonnen wolken zich boven de maatschappij samen te pakken. De bui barstte los in 1918 toen de Portugese regering volkomen onverwacht tot naasting overging. Dit gaf aanleiding tot ernstige protesten van zowel de maatschappij als de obligatiehouders, waarvan de laatsten zich organiseerden in enkele beschermingsverenigingen. In Nederland werd dat de "Vereeniging: Comité voor de Obligatiën der Trans-Afrikaansche Spoorweg-Maatschappij.

Dit beschermingscomité ging over tot het afgeven van certificaten van obligaties, tegen inneming van de originele stukken, zodat kon worden opgetreden namens de gezamenlijke Nederlandse obligatiehouders. In totaal werden uitgegeven 2170 certificaten à £ stg. 100.- en 6146 à £ stg. 20.-. De onderhandelingen, die werden gevoerd met de Engelse trustee der lening, met de maatschappij (in 1929 omgedoopt tot Companhia de Ambaca) en de Portugese regering, verliepen uiterst moeizaam.

Het comité stelde zich op het standpunt dat alle activa van de maatschappij, voor zoveel mogelijk, ten goede moesten komen aan de obligatiehouders.

Een belangrijk object van de maatschappij bestond echter uit haar recht op terreinen in Angola, op grond van de concessievoorwaarden van 1885. Dit recht was echter nauwelijks te gelde te maken. Als oplossing werd gevonden de inbreng van deze terreinen in een nieuwe maatschappij, die deze terreinen, met andere niet of moeilijk te liquideren eigendommen van de Ambaca Maatschappij, verder zou exploiteren.

In 1938 werd hierover eindelijk tot overeenstemming gekomen en werd de nieuwe maatschappij opgericht onder de naam Companhia de Fomento Colonial. Voor houders van obligaties Trans-Afrikaansche Spoorwegmaatschappij kwamen beschikbaar per obligatie van £ stg 100.- een bedrag in contanten van £ stg. 10.11.3 plus vijf aandelen Serie A ad Esc 22\$00 in de nieuwe maatschappij. De certificaten van obligaties werden afgestempeld op de nieuwe naam en bleven in bezit van de houders. De termijn van omwisseling eindigde op 30 mei 1942 en moest geschieden bij een vertegenwoordiger van de trustee in Londen. Door oorlogsomstandigheden konden veel originele stukken niet tijdig in Londen worden ingeleverd en alle pogingen om tot een regeling voor deze stukken te komen met de Portugese autoriteiten zijn mislukt.

Voor de tot aandelen afgestempelde certificaten volgden echter nog verdere ontwikkelingen. In 1950 verenigde de Companhia de Fomento Colonial zich met de Sociedade Algodoeira de Portugal tot opnieuw een nieuwe maatschappij: de Sociedade Algodoeira de Fomento Colonial, in hoofdzaak werkzaam op het gebied van de verbouw en verwerking van katoen.

In 1950 vond tevens een herkapitalisatie plaats, waardoor de 16.996 aandelen van Esc. 22\$00 in de oude maatschappij na verrekening van een fractie, 453 aandelen à Esc. 1000\$00 in de nieuwe maatschappij vertegenwoordigden. Opnieuw begonnen onderhandelingen om tot dan toe gedeclareerde dividenden ook aan Nederlandse houders te kunnen uitkeren en tevens hoe de nieuwe aandelen ter beschikking van de certificaathouders konden worden gesteld.

In 1955 werd bij de Vereniging voor den Effectenhandel een dividend van *f* 22,— per certificaat van aandeel à Esc. 22\$00 uitgekeerd tegen afstempeling van de stukken en werden per 75 certificaten à Esc. 22\$00 2 aandelen à Esc. 1000\$00 in de nieuwe maatschappij beschikbaar gesteld.

De nieuwe maatschappij bleek zich gunstig te ontwikkelen, hetgeen in 1967 resulteerde in een nieuwe dividendbetaling op de certificaten, deze keer van *f* 66,— per certificaat van Esc. 22\$00, weer tegen afstempeling van de stukken.

Daar de Vereniging voor de Effectenhandel er niets voor voelde om tot in lengte van dagen een administratie te blijven voeren van de oude certificaten en eventuele dividenden op de nieuwe stukken te ontvangen en uit te keren, werd begin 1968 besloten alle aandelen Sociedade Algodoeira de Fomento Colonial te verkopen en de opbrengst op de nog uitstaande certificaten betaalbaar te stellen. Deze slotuitkering ad *f* 1,40 per certificaat van Esc. 22\$00 werd in april 1968 betaalbaar gesteld tegen inlevering van de stukken.

Hoe het met de maatschappij na 1968 is vergaan, is mij niet bekend. Gezien de ontwikkelingen in Angola neem ik aan dat het niet erg gunstig zal zijn.

Ten slotte kan nog worden vermeld dat in Nederland, volgens een door de Vereniging voor de Effectenhandel in 1951 gehouden enquête, nog ruim 300 originele obligaties van £ stg. 20.- en bijna 100 van £ stg 100.- in omloop zijn en dat ook nog een flink aantal certificaten niet is aangeboden.

J. Sas